

Król Władysław Jagiełło, przebywając w Żninie, 8 czerwca 1422 roku nadał prawo magdeburskie Kruszwicy. To jedno z najważniejszych wydarzeń w bogatej historii grodu nad Gopłem, warto więc przybliżyć dokument lokacyjny wszystkim miłośnikom historii.

Średniowieczne dokumenty są pełne zawiłych formuł. Pisane trudnym językiem, potrafią być nużącą lekturą. Dlatego zdecydowałem się na nieco literacki przekład, który zachowując sens oryginału będzie przemawiał do współczesnego Czytelnika. Tekst tłumaczenia dostosowano do współczesnych zasad ortografii i interpunkcji. Tekst łaciński dokumentu lokacyjnego został zaczerpnięty z drugiego tomu wydawnictwa źródłowego CODEX DIPLOMATICUS POLONIAE opublikowanego w roku 1852 staraniem Leona Rzyszczyńskiego i Antoniego Muczkowskiego. Podczas tłumaczenia wspierałem na dosłownym przekładzie W. Konecznego opublikowanym w monografii Teresy Brauer „*Samorząd miejski Kruszwicy dawniej i dziś*”.

Szanowny Czytelniku! Jeśli znalazłeś błąd lub pomyłkę powiadom mnie o tym. Wszystkie uwagi zostaną uwzględnione w następnym wydaniu.

Michał Matyjasik

Uwaga, niniejsza wersja ma (wciąż) status beta i może zawierać błędy.

Dokument lokujący Kruszwicę
na prawie magdeburskim,
wersja: 0-2-053

Tłumaczenie, edycja cyfrowa i oprawa graficzna
Michał Matyjasik: michal@korzenie.org

MANOWCE.COM

© 2012-2021

In oppido Znin, anno 1422 die 8 mensis Junii. Wladislaus Rex Poloniae oppidum Kruszwica jure Magdeburgensi regi vult¹.

1	In nomine domini, amen. Ad perpetuam rei memoriam.	W imię Pańskie, amen. Na wieczną rzeczy pamiątkę.	1
5	Ne error oblivionis gestis sub tempore versatibus pariat detrimenta, data Regum et principum decreuerunt consilia ea literarum scriptis, et testium annotatione perhennari, ne lapsu temporis evanescat.	Aby błąd zapomnienia nie wyrządził szkód w przyszłości, wielcy Królowie i Książęta uwiecznią (<i>ten dokument</i>) ozdobą pisma i uwagami świadków, by nie zniknęły wraz z upływającym czasem.	5
9	Proinde nos Wladislaus dei gratia Rex Poloniae, nec non terrarum Cracovie, Sandomirie, Syradie, Lancicie, Cujavie, Lithwanieque princeps supremus, Pomeranie, Russieque dominus et heres.	Zatem my, Władysław, z Bożej łaski Król Polski, a także najwyższy książę Krakowa, Sandomierza, Sieradza, Łęczycy, Kujaw i Litwy, pan i dziedzic Pomorza i Rusi	9
13	Significamus tenore presentium, quibus expedit universis presentibus et futuris, presencium notitiam habituris: Quomodo oppidum nostrum Cruswicz ² in terra Cuyaviae, et districtu Ivniwladislaviensi situatum et locatum, populosa multitudine habundare volentes et eius conditionem facere meliorem, ut tempore nostri felicitatis regiminis se continua sentiat incrementa recepisse, ipsum oppidum una cum suburbio de iure polonico in ius theutonicum Maydburgense, quo civitas nostra Ivniwladislavia gaudet, transferimus perpetuo duraturum.	podpisaliśmy treścią niniejszą, co dotyczy wszystkich obecnych i przyszłych, którzy wiedzieć będą o sprawach obecnych. Przeto pragnąc, aby nasze miasto Kruszwica, założone i położone w Ziemi Kujawskiej i powiecie inowrocławskim obfitowało w liczną ludność i by polepszyć jego warunki, tak aby w czasie naszego szczęśliwego królowania odczuwało stały wzrost, miasto, razem z przedmieściami przenosimy na wieczne trwanie z prawa polskiego na prawo niemieckie magdeburgskie, jakim cieszy się nasze miasto Inowrocław.	13
17	Removentes ibidem omnia jura polonica, modos et consuetudines universas, que ipsum jus theutonicum Maydburgense predictum quoquomodo consueverunt et sunt solita perturbare.	Usuwamy zatem wszelkie prawa polskie, wszystkie zwyczaje a także obyczaje, które z reguły naruszają owo wymienione prawo magdeburgskie.	17

¹Ex confirmatione a Rege Sigismundo I anno 1538 data libro Metrica Reeni 54 p. 308-309 inserta.

²Kruszwica oppidum M. D. Posnaniensis, territ. Bydgostien. regionis Juniwladislaviensis.

21 Eximimus insuper, absoluimus et perpetuo liberamus omnes predicti
oppidi oppidanos, et ipsius suburbij quosvis cmetrones et incolas, ab
omni iurisdicione et potestate omnium Regni nostri Płatinorum,
Castellanorum, Cąptaneorum, Judicum, Subiudicum et quorumvis
25 officidium et Ministeridium eorundem, ut coram ipsis, aut ipsorum
điquo, pro causis tam mągnis, quam parvis, puta: furti, incendij,
homicidij, sanguinis, membrorum mutilacionis et quibusvis dijs
enormibus excessibus cittati minime respondebunt, nec điquas penas
29 solvere tenebuntur; sed tatum oppidani oppidi predicti, et ipsius
suburbii incolae et cemethones coram advcato suo, qui pro tempore
fuerit, advcatus vero coram nobis, vel iuditio nostro, aut coram
Cąptaneo nostro Crusfijciensi, qui pro tempore fuerit: dum tamen
33 per nostram literam nostro sigillo sigillđam cittatus fuerit, et hoc
si in reddenda justicia negligens fuerit, et remissus, tunc non điter,
quam suo iure theutonico Maydburgensi predicto de se querulatus
respondere sit astrictus.
37 In causis autem crimindibus et cąptđibus superius expressatis, adv-
cato opidi prefati cum consulibus in metis et granicjs iudicandi, sen-
tenciandi, puniendi, corrigendi, condemnandi et plectendi plenam
damus et omnimodam tenore presentium concedimus facultatem,
41 prout hoc ipsum jus theuthonicum Maydburgense predictum in
omnibus suis punctis, sentenciis, conditionibus, articulis et clausulis
postulat et requirit.
Ut autem predictum oppidum et ipsius incolae amplioris (sic)
45 gatiarum nostrarum prediti munificencijs, pro nostra nostrorumque
successorum animarum salute omnipotentis domini clementiam va-
leant exorae, ex habundanti liberđitatis nostre plenitudine in dicto
oppido Crusffijcza fora septimande videlicet singulis diebus sabba-
49 tinis et ande in festo sancti Clementis anni cuiuslibet, et duobus

Wyjmujemy ponadto, rozwiązujemy i na wieki uwalniamy wszyst-
kich mieszczan rzezonego miasta a także jakichkolwiek kmieci oraz 21
mieszkańców przedmieścia od wszelkiego prawodawstwa i władzy
wszystkich Wojewodów, Kasztelanów, Naczelników, Sędziów, Pod-
sędków naszego Królestwa i jakichkolwiek ich urzędników oraz sług,
i niech mieszczanie, mieszkańcy oraz kmiecie z przedmieścia nie 25
ponoszą żadnych kar, anie niech nie odpowiadają przed sprawami tak
wielkimi, jak i małymi, mianowicie: kradzieżą, pożarem, zabójstwem,
krwą, okaleczeniem członków i żadnymi innymi nadzwyczajnymi
wydarzeniami, przed nikim tylko przed swoim swoim wójtem który 29
będzie na dany czas, a wójt przed nami, albo przed naszym sądem,
albo przed naszym kasztelanem kruszwickim, który będzie na dany
czas: będzie on wspomniany naszym pismem, opieczętowanym naszą
pieczęcią, a odwołany w odpowiedzi na skargi, jeżeliby się zanie- 33
dbał w czynianiu sprawiedliwości, nie inaczej jak przez wymienione
niemieckie prawo magdeburskie.
W wymienionych wyżej sprawach kryminalnych i gardłowych wójto-
wi wymienionego miasta wraz z doradcami miar i granic dajemy moc 37
sądzenia, orzekania, rozstrzygania, poprawiania, potępienia i pakto-
wania oraz treścią niniejszego przekazujemy wszelkie predyspozycje,
aby wymienione prawo magdeburskie było przez niego wymagane
i respektowane we wszystkich punktach, orzeczeniach, założeniach, 41
artykułach i klauzulach.
Aby zaś rzezone miasto i jego mieszkańcy obdarowani obfitą życzli-
wością naszych łask mogli wyprosić łaskawość Wszechmocnego Pana
ku zbawieniu dusz naszych i naszych potomków, w obfitej pełni na- 45
szej swobody postanawiamy, aby w wymienionym mieście Kruszwica
obchodzone targi, mianowicie tygodniowy w każdą sobotę i dorocz-
ny w uroczystość świętego Klemensa każdego roku i przez dwa dni

diebus immediate post sequentibus statuimus celebranda, et habenda
dates et concedentes omnibus et singulis mercatoribus, institori-
bus, vectoribus et quibusvis alijs, cuiuscumque status, conditionis
53 vel eminencie hominibus, ad fora praedicta, septimana videlicet
et annua, cum omnibus mercancijs, atque rebus eorum veniendi,
pergendi et visitandi, easdemque mercancijs atque res huiusmodi ven-
dendi, alienandi et alias invicem erundem emendi et commutandi, pro
57 ipsorum beneplacito voluntatis, nec non fora huiusmodi modo et
forma melioribus exercendi plenam damus, et tenore presencium
omnimodam concedimus facultatem iuxta iura et consuetudines in
annuibus et septimanibus foris ubilibet in civitatibus Regni nostri
61 observari solitas et consuetas.

Vobis igitur Capitaneis, Burgabijs, Procuratoribus, Viceprocuratori-
bus, ac quibusvis Regni nostri officibus, qui praesentibus fuerint
requisiti, firmis nostris Regibus damus in mandatis, quatinus mer-
65 catores, institores, vectores et quosvis homines predicta fora, cum
ipsorum mercancijs, atque rebus quibuscumque visitates et visitare
volentes impedire, molestare et perturbare nulla praesumatis ratione,
sed potius ipsos et eorum quemlibet, emptiones, venditiones et com-
69 mutationes exercere permittatis eosque circa iura et consuetudines,
quibus ceteri ad huiusmodi fora visitates (sic) potiuntur uti frui et
gaudere admittatis et admitti faciatis. Decernentes ea robur obtinere
perpetue firmitatis.

73 Juribus nostris Regibus in omnibus semper salvis, Harum, quibus
sigillum nostrum est pensum, testimonio literarum.

Actum in Znojenu in crastino sancte Trinitatis anno domini millesimo
quadragesimo vigesimo secundo.

77 Presentibus ibidem magnificis et strenuis: Jacobo de Conyeczpolije
Sijradiensi Platino, Mosticio Poznaniensi, Janussio Calsiensi, Floriano

potem następujące, dając i użyczając wszystkim razem i z osobna 49
kupcom, kramarzom, woźnicom i każdemu innemu, ludziom jakie-
gokolwiek stanu, pochodzenia lub znaczenia tych wymienionych
targów, mianowicie tygodniowych i dorocznych ze wszystkimi towa-
rami i rzeczami, przychodzenie na nie, handlowanie i przeglądanie, 53
i wymianę towarów i rzeczy w ten sposób sprzedawanych i kupo-
wanie w zamian za to innych i wyrażanie woli regulowania według
ich uznania, i wyrażamy zgodę na lepsze targi tego rodzaju co do
sposobu i formy, a treścią niniejszego przekazujemy wszelką zdatność 57
według praw i zwyczajów na targach dorocznych i tygodniowych,
jakie gdziekolwiek w miastach naszego Królestwa zwykło się według
obyczaju przestrzegać.

Wam zatem, naczelnikom, burgrabiom, prokuratorom i wiceprokura- 61
torom i jakimkolwiek urzędnikom naszego królestwa, którzy zostaną
wyznaczeni niniejszym pismem, łaską królewską przykazujemy, aby
kupcom, kramarzom, woźnicom i jakimkolwiek ludziom odwiedzają-
cym wymienione targi ze swoimi towarami i jakimkolwiek rzeczami 65
nie przeszkadzać i nie robić trudności przez jakieś uprzedzenia, ale
raczej pozwolić im wszystkim kupować, sprzedawać i wymieniać oraz
dopuszczać ich według praw i zwyczajów, z których korzystają i używają
inni odwiedzający. Postanawiamy, że otrzyma to wieczną moc siłą 69
naszych królewskich praw, przestrzeganych we wszystkim.

Naszym prawem królewskim poświadczamy owo pismo przywieszając
pieczęć.

Działo się w Żninie, w dniu po Świętej Trójcy roku pańskiego tysiąc 73
czterysta dwudziestego drugiego.

Tamże w obecności wielmożnych i zapobiegliwych: Jakuba z Koniec-
pola wojewody sieradzkiego, Mościca z Poznania, Janusza z Kalisza,

de Corythnijcza Visliciensi, Domratho Beczensi, Castellais; et Petro
Schaffraijecz succamerario Cracouiensi, et diis quam pluribus nostris
81 fidelibus fide dignis.

Datum per manus reverendi in Christo patris domini Alberti dei
gratia Episcopi Cracoviensis, Regni Polonie Cancellarii, et venerabilis
85 Joannis Decani Cracoviensis, eiusdem Regni vicecancellarii sincere
nobis dilectorum.

Ad relacionem eiusdem venerabilis domini Joannis Decani Cracovien-
sis Regni Polonie vicecancellarii.

Floriana z Korytnicy, Wiślickiego z Wiślicy, Dommarata z Biecza, 77
kasztelanów i Piotra Szafrąca podkomorzego krakowskiego i wielu
innych wiernych naszych i godnych wiary.

Dane rękoma szanownego w Chrystusie ojca pana Wojciecha, z bożej
łaski biskupa krakowskiego, kanclerza Królestwa Polskiego i Czcigod- 81
nego Jana, dziekana krakowskiego, wicekanclerza Królestwa, szczerze
przez nas umiłowanych.

Do wiadomości czcigodnego pana Jana dziekana krakowskiego, wi- 85
cekanclerza Królestwa Polskiego.